

І. Г. Унгурян

Новоселиця місто Чернівецького району

НОВОСЕЛИЦЯ (до 1617 – Шишківці) – місто Чернівецького (до липня 2020 – Новоселицького) району Чернівецької області. У грудні 2017 з Новоселиц. міської, Маршинец., Рингац. (підпорядк. с. Шишківці), Рокитнен., Слобід. (с. Ревківці) та Строїнец. сільс. рад утвор. Новоселиц. міську об'єднану територіал. громаду (155,26 км², 22 884 особи), до якої 2018 зараховано Зеленогай. і Котелів., 2020 – Берестян., Диновец., Довжоц. і Малинів. сільс. ради (нині тер. громади 221 км², мешкає 28 402 особи). Н. знаходиться на лівому березі р. Прут (притока Дунаю), у місці впадіння р. Рокитна, за 30 км від Чернівців, 28 км від кордону з Молдовою та 12 км з Румунією. Площа 6,47 км². За переписом насел. 2001, проживали 8400 осіб (складає 100,2 % до 1989): українців – 44 %, молдован – 51 %, румунів – 2 %; станом на 1 січня 2020 – 7566 осіб. Залізнична станція на лініях Чернівці–Київ та Чернівці–Одеса. Проходить автомагістраль Чернівці–Кишинів. Уперше згадується в писем. джерелах 1456 під назвою Шишківці. Від 1617 – сучасна назва. Тривалий час Н. входила до складу Молд. князівства, що перебувало у васал. залежності від Осман. імперії. 1715–1812 була підпорядк. Хотин. нахіє (провінції). За Бухарест. мирним договором 1812 відійшла до Рос. імперії. 1828 після врегулювання кордону між Австр. і Рос. імперіями Н. поділили по р. Рокитна на австр. і рос. частини. До австр. Н. приєднали с. Долішні Строешти. 1817 відкрили митницю у рос., 1847 – в австр. частинах. 1850 налагоджено поромну переправу через Прут. 1870 працювали паровий млин, винокурня, олійня та 2 шкір. заводи. 1884 прокладено залізницю Чернівці–Н., 1892 – Жмеринка–Н. Під час 1-ї світової війни Н. була значно зруйнована. 1915 тут побував амер. журналіст Дж. Рід, який описав перебіг воєн. дій у р-ні м-ка. Від лютого до листопада 1918 рос. частину Н. контролювали австро-угор. війська. Від листопада 1918 Н. – під владою Румунії. Від червня 1940 – у складі УРСР. Відтоді ж – місто. Від листопада 1940 до жовтня 2020 – райцентр. Від 5 липня 1941 до 2 квітня 1944 – під румун. окупацією. Є брат. могили мирних жит.-жертв нацизму (було вбито багато євреїв) і рад. воїнів-визволителів. У Н. похов. Герой Радянського Союзу Є. Кремлев. Встановлено пам'ятник воїнам-землякам, які загинули на фронтах 2-ї світової війни. У 2-й пол. 20 ст. працювали шкір., залізобетон. виробів, асфальт., лікоро-горілчаний, сирний заводи, харчосмак. й мебл. ф-ки, олійниця, миловарня. Нині гол. підприємствами є:

Новоселиц. птахокомбінат (переробка м'яса; засн. 1945) та «Грін Рей» (виготовлення консервів; 2007). У Н. – Новоселиц. мед. коледж Буковин. мед. університету, г-зія, ліцей (є істор. музей), заг.-осв. школа № 3, 2 дитсадки; 2 ДЮСШ, Центр спорт. туризму, краєзнавства та екскурсій учнів. молоді; Будинок культури, муз. школа ім. М. Мозгового, художня школа, Будинок дит. творчості, б-ки для дорослих і дітей; лікарня, амбулаторія заг. практики сімей. медицини. Облаштовано парк. Охороняють гідрол. пам'ятку природи місц. значення Новоселицька мінеральна (0,3 га). Друкують г. «Слово правди». Здобули популярність вокал.-інструм. ансамбль «Тембр», оркестр нар. інструментів «Мугурел», духовий оркестр (усі – нар.), ансамбль танцю «Ватра» (засл.) та дит. хореогр. колектив «Радість». Функціонує фізкультурно-оздоров. клуб «Колос», який очолює заслужений тренер України Г. Кіріл. Знач. результатів досягли тренери Ю. Паскар (дзюдо) та брати Іван та Ілля Єфтенєви (велоспорт), вихованці яких успішно виступають на європ. аренах. У Н. побудовано єдину в Україні стандартну трасу для велоспорту ВМХ, на якій проводять всі всеукр. змагання. 2016 гравці новоселиц. волейбол. команди «Колос-Родничок» на чолі з В. Гриньовим стали бронзовий призерами чемпіонату України. Серед новоселиц. спортсменів заг.-укр. рівня – дзюдоїст Р. Паскар, волейболісти О. Буздуган, Ю. Локтев, О. Прекуртат, футболіст Р. Івашко, легкоатлет М. Яворський. Багато разів виборювала чемпіонство з картингу родина Боднарюків. Пам'ятки архітектури: православні церкви св. Георгія (1858) та Успіння Пресвятої Богородиці (1934). Діють греко-катол. церква Зіслання Святого Духу, громади адвентистів сьомого дня, євангел. християн-баптистів, християн віри євангельської, свідків Єгови та юдеїв. 2000 відкрито пам'ятник Т. Шевченку. Серед видат. уродженців – археолог Ч. Амброжевич, астрофізик, політ. діяч Ю. Буздуган, фізик В. Задорожний, лікар-терапевт О. Торохтін; композитор, піаніст В. Єфремов, співак І. Красовський (засл. арт. України), піаніст С. Короткевич; шаховий композитор М. Марандюк, самбіст О. Хамзін. З Н. пов'язані життя та діяльність економіста П. Руснака (чл.-кор. УААН); співачок С. Ротару (нар. арт. СРСР, України, Молдови, Герой України), Л. Сандулеси, співака, композитора М. Мозгового, композитора, диригента С. Сабадаша, цимбаліста Г. Агратини (усі – нар. арт. України); поета-пісняра, журналіста І. Кутня, письменниці, журналістки М. Гончарової, журналіста, краєзнавця Й. Гаврилюка; промисловця Є. Дмитрієва.

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. Гаврилюк Й. Ф. Новоселиця: Путівник. Уж., 1980;
2. Новоселиця. 1456–2001: Істор. нарис. Новоселиця, 2001;
3. Риндюк О. І., Гаврилюк Й. Ф., Пазяк О. І. Новоселиця. Новоселиця, 2006;
4. Новоселиця – 560. Місто нашої любові. Хм., 2016.

Бібліографічний опис:

Новоселиця місто Чернівецького району / І. Г. Унгурян// Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2021. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-72517>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).